

Sygn. akt I Ns 1653/12

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2013 r.

Sąd Rejonowy w Kłodzku Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSR Izabela Kosińska - Szota

Protokolant Lucyna Kazimierczuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 maja 2013 r. w Kłodzku

z wniosku K. S.

o stwierdzenie nabycia spadku po E. S.i A. O.

I. stwierdza, że spadek po E. S.

zmarłym dnia (...)roku w J.,

ostatnio zamieszkałym w J.

na podstawie testamentu ustnego z dnia 31 sierpnia 1956 roku nabył syn K. S. - w całości.

II. stwierdza, że spadek po A. O.

zmarłej dnia (...)roku w J.,

ostatnio zamieszkałej w J.

na podstawie ustawy nabył syn K. S. - s. E. i A. E.- w całości.

Sygn. akt I Ns 1653/12

UZASADNIENIE

Wnioskodawca K. S.wniósł o stwierdzenie, że spadek po E. S.zmarłym dnia (...)r. w J.i tam ostatnio zamieszkałym na podstawie testamentu nabył syn K. S.w całości wprost i o stwierdzenie, że spadek po A. O.zmarłej dnia (...)r. w J.i tam ostatnio zamieszkałej na podstawie ustawy nabył syn K. S.w całości wprost.

W uzasadnieniu wniosku wnioskodawca wskazał, że spadkodawca pozostawił testament alograficzny z dnia 31 sierpnia 1956 sporządzony przed Przewodniczącym i Sekretarzem Gromadzkiej Rady Narodowej w J. w obecności 5 świadków, który pozostaje nieważny wobec braku wzmianki o jego odczytaniu. Z tego względu zdaniem wnioskodawcy zachodzą podstawy do potraktowania tego testamentu jako szczególnego, ponieważ w chwili sporządzania testamentu spadkodawca był ciężko chory, a choroba ta uzasadniała obawę rychłej śmierci (nowotwór), która nastąpiła 20 dni po sporządzeniu testamentu, a zachowanie zwykłej formy testamentu było utrudnione. Wnioskodawca podniósł, że w związku z obawą rychłej śmierci spadkodawca wyrażał ostatnią wolę w obecności siedmiu świadków. Spadkodawca nie miała wpływu na zachowanie formalnych wymogów testamentu z uwagi na brak świadomości prawnej.

Wnioskodawca co do wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po A. O. podał, że nie pozostawiła ona testamentu, w chwili śmierci była wdową i miała jedno dziecko - wnioskodawcę. W skład spadku po niej nie wchodzi gospodarstwo rolne.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca E. S.zmarł w dniu(...)r. w J.i tam też zamieszkiwał. W chwili śmierci był żonaty z A. S.(następnie O., nazwisko po drugim mężu). Spadkodawca nie miał dzieci pozamałżeńskich, ani przysposobionych.

Dowód: odpis skrócony aktu zgonu E. S. - k.5

odpis skrócone aktów małżeństwa spadkodawczyni - k.8 i 9

zapewnienie spadkowe wnioskodawcy - k.31

Spadkodawca i spadkodawczyni A. O. mieli jedno dziecko wnioskodawcę K. S. urodzonego (...)

Dowód: odpis zupełny aktu urodzenia wnioskodawcy - k.7

zapewnienie spadkowe wnioskodawcy - k.31

U spadkodawcy zdiagnozowano nowotwór. Spadkodawca odbywał wizyty u lekarzy, lecz okazało się, że jest to nowotwór nieuleczalny, spadkodawca nie mógł chodzić, leżał.

Dowód: zeznania świadka H. S. - k.32

zapewnienie spadkowe wnioskodawcy - k.31

W dniu 31 sierpnia 1956 r. w J.w obecności Przewodniczącego (...)S. Z.i Sekretarzem Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej I. W., świadków Z. K., F. F., A. B., M. W., B. K.oświadczył, że daje działki o powierzchni 3,45 ha i dom mieszkalny wraz z oborą znajdujący się przy ul. (...)oraz gospodarstwo rolne znajdujące się na terenie ZSRR o powierzchni 6,5 ha wraz z zabudowaniami K. S.. Pod testamentem podpisali się wszyscy świadkowie oraz przewodniczący i sekretarz(...)oraz spadkodawca.

Dowód: testament z dnia 31.08.2013 r. - k.17

Spadkodawczyni A. O.zmarła w dniu (...)r. w J., gdzie stale zamieszkiwała, była trzy razy mężatką. W chwili śmierci była wdową. Spadkodawczyni miała tylko jedno dziecko ze związku ze spadkodawcą. Z pierwszego i trzeciego małżeństwa dzieci nie miała, jak też nie miała dzieci pozamałżeńskich, ani przysposobionych. Spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu. W skład spadku po A. O.nie wchodzi gospodarstwo rolne.

Dowód: zapewnienie spadkowe wnioskodawcy - k.31

odpis skrócone aktów małżeństwa spadkodawczyni - k.8 i 9

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek o stwierdzenie nabycia spadków po E. S.i A. O.zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności rozważyć należało, czy testament z dnia 31 sierpnia 1956 r. sporządzony przed przewodniczącym (...)jest ważny.

Zgodnie z przepisem art.80 dekretu z dnia 8 października 1946 r. Prawo spadkowe (Dz. U. nr 60, poz.328 ze zm.) spadkodawca może sporządzić testament także w ten sposób, iż wobec dwóch równocześnie obecnych świadków poda ustnie swoją wolę do wiadomości albo sędziego obywatelskiego, albo burmistrza lub upoważnionego przez

niego urzędnika, albo wójta. Osoba ta spisze wolę spadkodawcy w protokole z podaniem daty jego sporządzenia i protokół ten odczyta spadkodawcy, czyniąc o tym wzmiankę w protokole. Tak sporządzony protokół zostanie następnie podpisany przez spadkodawcę, osobę spisującą jego wolę oraz świadków. Jeżeli spadkodawca nie umie lub nie może się podpisać, osoba spisująca jego wolę powinna podać w protokole, z jakich powodów brak jest podpisu spadkodawcy.

W przepisie tym brak jest mowy o przewodniczącym (...)jako osobie uprawnionej do odbierania oświadczeń ostatniej woli, jednak z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. Nr 14, poz. 130) uprawnienie burmistrza i wójta do przyjmowania oświadczeń ostatniej woli przewidziane w art. 80 § 1 pr. spadk. przeszło na przewodniczącego, jego zastępcę (zastępców) oraz innych członków prezydium odpowiedniej rady narodowej.(uchwała z dnia 26 października 1959 r. (...)(...)).

W kontekście treści art.80 pr. spadk. stwierdzić należy, że choć testament został przez spadkodawcę E. S.podpisany, to brak jest w treści testamentu wzmianki o jego odczytaniu. Z tego względu na mocy art.77 § 2 pr. spadkowego testament ten jest nieważny, ponieważ nie zawiera w swej treści wymogu przewidzianego w ustawie adnotacji o jego odczytaniu.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy uprawnione jest stwierdzenie, że spadkodawca sporządził testament szczególnie - ustny. Można przyjąć istnienie przesłanek do sporządzenia ważnego testamentu ustnego tylko wówczas, gdy stan zdrowia testatora spowodował, że testamentowi nie mogła być nadana żadna z form przewidzianych dla testamentów zwykłych lub też gdy nadanie takiej formy stało się bardzo utrudnione. (tak orzeczenie SN z dnia 4 lipca 1952 r. (...)).

Jak wynika z zapewnienia spadkowego wnioskodawcy i zeznań świadka H. S. spadkodawca chorował na nowotwór, najprawdopodobniej prostaty, nie mógł chodzić, leżał. Dodatkowo wnioskodawca zapewnił, że był to nowotwór nieuleczalny, a spadkodawca konsultował się medycznie. W związku z tym mając na względzie stan medycyny w latach 50-tych ubiegłego wieku, brak możliwości poruszania się spadkodawcy na skutek choroby stwierdzić należy, że istniała obawa rychłej śmierci spadkodawcy, co nastąpiło po 20 dniach od sporządzenia testamentu. Z tego też względu chciał oświadczyć swą ostatnią wolę osobom uprawnionym do odbierania takich oświadczeń, lecz z powodów od niego niezależnych, osoby te nie dopełniły warunków formalnych. Ponadto uwzględnić należy, że w 1952 r. dostępność komunikacji zarówno publicznej, jak i prywatnej była poważnie utrudniona, a spadkodawca zamieszkiwał w J., gdzie nawet obecnie istniały utrudnienia w dotarciu sędziego do miejsca zamieszkania wnioskodawcy celem złożenia przez niego zapewnienia spadkowego. Zatem wówczas istniały także okoliczności szczególne uniemożliwiające skorzystanie z formy testamentu notarialnego. Ponadto spadkodawca był osobą leżącą, co niewątpliwie uniemożliwiałoby mu sporządzenie testamentu własnoręcznego. W związku z tym zeznania świadka i zapewnienie spadkowe w pełni są wiarygodne.

W ocenie Sądu zaistniały niezbędne przesłanki do zakwalifikowania tego testamentu jako testamentu szczególnego w myśl art.82 pr. spadk., zgodnie z którym jeżeli wskutek szczególnych okoliczności, jako to: przerwania komunikacji, epidemii, działań wojennych, choroby spadkodawcy albo jego nieszczęśliwego wypadku, uzasadniających obawę rychłej jego śmierci, sporządzenie testamentu zwykłego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione, spadkodawca może sporządzić testament ustny przez podanie swej woli do wiadomości trzech równocześnie obecnych świadków. Wola ta powinna być, skoro tylko stanie się to możliwe, przez jednego ze świadków lub inną osobę spisana z podaniem daty sporządzenia testamentu i daty spisania jego treści, a następnie pismo to winno być co najmniej przez dwóch świadków podpisane; jednakże niezachowanie obowiązku natychmiastowego spisania woli spadkodawcy lub podpisania pisma przez świadków nie pociąga za sobą nieważności testamentu, spisanego i podpisanego później. Gdyby wola spadkodawcy nie została w ogóle spisana, treść testamentu może być stwierdzona zgodnym, złożonym pod przysięgą, zeznaniem co najmniej dwóch świadków, wobec których spadkodawca podał swoją wolę.

Jak wynika z testamentu, został on spisany tego samego dnia, kiedy spadkodawca oświadczył swą ostatnią wolę, tj. 31 sierpnia 1956 r. W czasie tego oświadczenia obecnych było aż 7 świadków, ponieważ osoby występujące jako przedstawiciele (...)winni być traktowani jako świadkowie. Zwrócić należy uwagę na tezę pierwszej uchwały Sądu

Najwyższego 7 sędziów z dnia 22 marca 1971 r. w sprawie (...)wpisaną do zasad prawnych - nieważność testamentu przewidzianego w art. 951 k.c., spowodowana niezachowaniem obowiązującego przepisu prawa, może być uznana za okoliczność szczególną w rozumieniu oświadczenia ostatniej woli złożonego przez spadkodawcę jako testamentu ustnego.

Mając te okoliczności na względzie Sąd uznał, że wolą spadkodawcy E. S. było powołanie do całości spadku po sobie jego syna K. S.. Wskazać należy, że spadkodawca zawarł związek małżeński z A. S., następnie O., z którą zawarł związek małżeński w dniu sporządzenia testamentu, co również świadczy o obawie rychłej śmierci, przy czym nie wiadomo która z czynności była pierwsza i nie wiadomo, czy w chwili testowania należała ona do kręgu spadkobierców ustawowych, co nie wpływa na treść postanowienia spadkowego. Wynika jednak z tego, że spadkodawca chciał uregulować wszelkie kwestie prawne na wypadek śmierci.

Mając na względzie powyższe Sąd stwierdził, że spadek po E. S. na podstawie testamentu ustanego z dnia 31 sierpnia 1956 r. nabył syn K. S. w całości.

W odniesieniu do wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po matce wnioskodawcy A. O. Sąd na podstawie przeprowadzonych dowodów ustalił, że nie pozostawiła ona testamentu, w chwili śmierci była wdową i miała tylko jedno dziecko - spadkodawcę. W myśl przepisu art. 931 § 1 zd. 1 k.c. stanowiącego, że w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Skoro nie żył małżonek spadkodawczyni, co wynika z jej odpisu skróconego aktu zgonu, to wnioskodawca jest jej jedynym spadkobiercą i nabył spadek po matce w całości na podstawie ustawy.

Ponadto zauważyć należy w odniesieniu do wniosku K. S. w którym wnosił o stwierdzenie nabycia spadku po ojcu i po matce wprost, że zgodnie z przepisem art. 37 Pr. spadkowego spadki przypadłe osobom, które w chwili przyjęcia spadku nie mają pełnej zdolności do działań prawnych, mogą być tylko przyjęte z dobrodziejstwem inwentarza lub odrzucone. W razie niezłożenia we właściwym terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza, jeżeli spadkobierca nie miał pełnej zdolności do działań prawnych w chwili, w której rozpoczął się lub skończył bieg powyższego terminu. Z tego względu niewątpliwie wnioskodawca nabył spadek po ojcu E. S. z dobrodziejstwem inwentarza, ponieważ w chwili otwarcia spadku po ojcu był rocznym dzieckiem, a więc nie posiadał zdolności do czynności prawnych. Okoliczność ta nie ma jednak większego znaczenia, ponieważ od otwarcia spadku upłynęło 57 lat. Zwrócić należy tylko uwagę, że nawet gdyby wnioskodawca był pełnoletni i nabył spadek wprost, to takiej wzmianki nie zamieszcza się w treści postanowienia spadkowego. Wskazuje na to przepis § 145 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 2007 r. (Dz. U. Nr 38, poz. 249 ze zm.) w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku w razie dziedziczenia ustawowego należy podać, czy spadkobierca był małżonkiem spadkodawcy, czy jego krewnym i w jakim stopniu, a także wskazać imiona rodziców spadkobiercy, a przy dziedziczeniu testamentowym określić rodzaj testamentu i datę jego sporządzenia. W przypadku nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, należy to zaznaczyć w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, przy czym przepis ten obowiązuje od daty wejścia w życie rozporządzenia. Jeśli chodzi o nabycie spadku po matce, to wobec braku oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku i pełnoletniości wnioskodawcy w chwili otwarcia spadku po A. O., to nastąpiło to wprost, lecz z przyczyn wyżej wskazanych nie oznacza się tego w treści postanowienia.

Sąd nie odnosił się do kwestii dziedziczenia gospodarstwa rolnego po spadkodawcy, ponieważ jak słusznie zwróciła na tę kwestię pełnomocnik wnioskodawcy, przepisy prawa spadkowego nie przewidywały w chwili otwarcia spadku szczególnych regulacji co do gospodarstw rolnych. Natomiast jeżeli chodzi o ustalenia, czy w skład spadku po spadkodawczyni wchodziło gospodarstwo rolne, to z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że spadkodawczyni w chwili śmierci nie była właścicielką gospodarstwa rolnego, które zgodnie z obowiązującymi w dacie jej śmierci przepisami musiało mieć powierzchnię minimum 1 ha.